УДК 376:373.2:37.017.4(477)
Шаріпова Н.А.[1], Пущина І.В.[2], Бабій І.М.[3]
[1] студ. гр. УФКСз-315м НУ «Запорізька політехніка»
[2, 3] доц. НУ «Запорізька політехніка»

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Н.А. Шаріпова, І.В. Пущина, І.М. Бабій

За новою редакцією Базового компонента дошкільної освіти (затверджений 2021 року) провідною метою освітньої лінії «Дитина в соціумі» є формування соціально-громадянської компетентності. Соціально-громадянська компетентність – це здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посильної участі в соціальних подіях, що відбуваються в дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення суспільного життя. Результатом сформованості соціально-громадянської компетентності має стати ціннісне ставлення дитини до себе, своїх справ і прав інших, наявність уявлень про правила і способи міжособистісної взаємодії з членами сім'ї, родини, іншими людьми та вмінь дотримуватися цих правил в соціально-громадянському просторі, а також ціннісне ставлення та повага до культурних надбань українського народу, представників різних національних культур [1].

Громадянська компетентність розглядається як відносини людини до своєї держави, влади, інших громадян. Особистість, яка володіє громадянською компетентністю чітко усвідомлює свою приналежність до своєї нації, відчуває, що може впливати на певні процеси у державі, здатна обирати та підтримувати демократично обрану владу, готова вирішувати значущі, суспільні проблеми. Людина, у якої сформована соціальна компетентність, здатна до співпраці в команді та групі. Така людина мобільна, здатна адаптуватися, виконувати різні ролі у суспільстві, вона виявляє емпатію до оточуючих, оберігає довкілля. Соціальна компетентність прямо стосується сфери взаємин громадянина з іншими громадянами. Отже, громадянська компетентність і соціальна компетентність взаємопов'язані. Сформованість цих компетентностей допомагає людині якісно виконувати свої громадянські обов'язки у сучасному демократичному світі.

Т. Поніманська визначила, що громадянські почуття дитини формуються через інтерес дітей до свого оточення та через приклад дорослого, адже діти спочатку переймають емоції, а згодом засвоюють знання. Основними напрямами розвитку патріотизму у дітей дошкільного віку Т. Поніманська виділила: формування уявлень про родину, сім'ю, рід;

рідний край; формування знань про державу, державні символи; ознайомлення із культурою та традиціями свого народу [2].

В. Сухомлинський вважав, що громадянин повинен бути відданий Батьківщині, ставити інтереси держави вище за власні, проте вони повинні відповідати гуманістичним ідеям. Він окреслив, що важливою умовою у формуванні громадянина виступає емоційно-насичена трудова діяльність дитячого колективу [3].

Саме гуманізм є основою формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку. У віці 5-6 років відбувається інтенсивний розвиток та збагачення різних видів діяльності, що проявляється у вмінні отримувати опосередковані знання, що виходять за межі досвіду дитини, а також віддалені у часі. Цей період також характеризується подальшим активним засвоєнням дитиною соціального досвіду старшого покоління, тому дитина може засвоювати історію рідного краю, її громадян, особливості культури та мови, символіки. Дошкільник починає цікавитися не лише сучасною історією країни, міста, але й історичними даними. З задоволенням розглядає архітектуру свого краю, українську хату, побут предків, старовинні іграшки. Дитина усвідомлено готова слухати українські народні казки, розуміє їх сенс, бажає зрозуміти незрозумілі, застарілі слова.

Отже, формування соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного є невід'ємною частиною освітнього процесу. Наша країна перебуває у стадії національно-духовного відродження, потребує свідомих, націоналістично вихованих громадян для відбудови та розвитку України, тому дана проблема потребує детального дослідження, пошуку нових методів та прийомів, які актуальні в даний проміжок часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Бєлєнька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Пироженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідєльнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К.: Видавництво, 2012. 26 с.

2. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. К.: Академвидав, 2006. 456 с.

3. Сухомлинський В. О. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності. *Дошкільне виховання*. 2003. № 3. С. 3–8.